

PARAFIA WSPÓLNOTA - WSPÓLNOT

KOŚCIÓŁ WSPÓLNOTĄ

Tu trzeba przypomnieć sobie wykłady dotyczące Kościoła jako wspólnoty wysłuchane w ramach teologii pastoralnej ogólnej i eklezjologii. Dziś na nowo odkrywa się i eksponuje wspólnotowy wymiar Kościoła, także Kościoła lokalnego - parafii. Centralną ideą dokumentów Soboru Watykańskiego jest „Eklezjologia komunii” (por. CHL 19). W KK 4 czytamy: „Tak to cały Kościół okazuje się jako „lud zjednoczony jednością Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.

Samo, często powtarzane określenie Kościoła jako Ludu Bożego bądź społeczności (szczególnie rozdz. II i IV KDK, Dekret o apostołstwie świeckich i wiele innych dokumentów posoborowych) kazań na nowo, głęboko przeanalizować prawdę o współodpowiedzialności za Kościół wszystkich jego członków.

Parafia „ma być nie tyle «strukturą, terytorium, budynkiem», co «rodziną Bożą braci ożywionych duchem jedności», «domem rodzinnym, braterskim i gościnnym», «wspólnotą organiczną», «domem otwartym dla wszystkich i gotowym służyć każdemu»” (Jan Paweł II, Adhortacja *Christifideles laici* [CHL] 26).

Na czym zasadza się wspólnotowość Kościoła (rzeczywistość bogata, przypomnijmy hasłowo):

- Biblijne określenie: *koinonia* (gr.) *communio* (łac.)

- Zjednoczenie z Bogiem przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym (*communio wertykalna*) - podstawa i źródło wspólnoty. Bramą wspólnoty Kościoła chrzest. *Communio* rośnie przez sakramenty, zwłaszcza Eucharystię

- Zjednoczenie wiernych między sobą „lud zjednoczony miłością Ojca i Syna” (*communio horyzontalna*)

- Wzorem wspólnoty jedność Trójcy Świętej.

- Buduje ją Duch Pana, słowo Pana, kult Pana i miłość Pana.

- *Communio* wyraża się w miłości (podstawowe prawo żywej wspólnoty Kościoła: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem” (J 13,34)

- Realizuje się przez współodpowiedzialność, troskę o siebie nawzajem i o wszystkie dzieła, które mają miejsce w Kościele.

- O wspólnotowym wymiarze Kościoła przypominają liczne biblijne obrazy: owczarni, trzody, winorośli, duchowej budowl, świętego miasta, ciała.

Podstawową strukturą Kościoła jest parafia. Rodzi się zatem kwestia praktycznego budowania parafii jako wspólnoty. Stajemy tu jednak przed dwoma problemami:

1/ Wychowania świadomości bycia wspólnotą Kościoła (świadomość zarówno duszpasterzy jak i świeckich)

2/ Jak uczynić parafię wspólnotą.

Wykład poniższy zajmie się bardziej drugą z wymienionych kwestii. Kościół jako taki jest wspólnotą daną nam przez Boga. Chodzi jednak o to, jak uczynić ją bardziej żywotną na tej ziemi. Poprzez praktyki religijne wchodzimy we wspólnotę z Bogiem (wertykalną). Te praktyki organizuje każda parafia. Można powiedzieć, że ich poziom jest stosunkowo zadowolający. Choć ciągle trzeba je dynamizować i włączać w ich krąg chrześcijan obojętniejących. Natomiast częściej spotykamy się z brakami na poziomie wspólnoty horyzontalnej. Toteż w dalszym wykładzie skupimy się przede wszystkim na tej ostatniej kwestii.

MODELE PARAFII przyjmowane przez socjologów duszpasterstwa

1/ Parafia jednostka administracyjna.

(porównaj wykład Kościół wspólnotą i instytucją)

Obejmuje pewien teren i stara się zapewnić wszelkie posługi wiernym. Chce zachować „poprawność i karność religijną”¹.

Model ma historyczne i aktualne uzasadnienie:

- Wspólnota Kościoła jest wspólnotą zorganizowaną, posiada więc swój wewnętrzny ład.

- Zapewnienie skutecznej posługi każdemu bez wyjątku. Granice administracyjne tak ułożone, by nikt nie pozostał poza zasięgiem duszpasterskich oddziaływań.

- Zachowanie ciągłości posługi duszpasterskiej (np. w wypadku zmiany duszpasterzy).

¹ Charytański, *Parafia wspólnotą przekazu wiary i życia chrześcijańskiego*, w: *Ewangelizacja*, Wrocław 1980, s.209-215.

- Porządek prawny - działania nakazane przez prawo kościelne, np. zapis w księgach metrykalnych (zabezpieczenie ważności zawieranych małżeństw), protokoły zawieranych małżeństw, inwentarz.
- Działania pomocnicze, np. w wypadku wielkich parafii miejskich możliwość ogarnięcia i jakiegoś poznania, rozeznania (np. kartoteka).

Administracja ma rolę służebną w stosunku do duszpasterstwa. Istotne jest uświęcenie i zbawienie człowieka. Granice działań administracyjnych - pomoc a nie zniechęcanie do Kościoła.

Krytyka modelu administracyjnego:

Na czele duszpasterz „dawca” (podmiot duszpasterstwa), lud jest „odbiorcą” przekazu wiary (przedmiotem duszpasterstwa). Praktycznie wyłączenie odpowiedzialności ogółu wiernych.

2/ Parafia „akcyjna”.

Zakłada wprowadzić aktywną rolę wszystkich wierzących, niemniej proboszcz pozostaje jako „centrum”. Proboszcz „rozdaje zadania”, wierni „wykonują zadania”. Przeprowadza się „akcje” na rzecz całej społeczności (akcja rekolekcyjna, charytatywna). Akcja zakończona, cel doraźny osiągnięty. Brak ciągłości i włączenia na sposób stały (zakorzeniony w świadomości wiernych) w aktywności duszpasterskiej. Przechodzi się z akcji do akcji. Akcja zakończona, „sprawa wykonana”.

Brak w tym modelu w pełni podmiotowego zaangażowania ze strony wszystkich członków parafii (choć jest go więcej niż w modelu administracyjnym). Brak pełnej współodpowiedzialności wszystkich członków parafii.

3/ Parafia „wspólnota – wspólnot”.

W okresie posoborowym autorzy coraz częściej używają terminu "wspólnota wspólnot". Powołują się na posoborowe dokumenty, np. Paweł VI, Adhortacja *Evangelii nuntiandi* (nn.52-58,73), Jan Paweł II, Adhortacja *Cathechesi tradendae* (nn.47,67,70). Zespół mniejszych wspólnot na które „podzielona” jest parafia. Umiejętnie zjednoczone (zharmonizowane) tworzą one organiczną całość. Każda z grup troszczy się o inne zadania, które składają się na funkcjonowanie wielkiej wspólnoty parafialnej. Odkrywa i przejmuje odpowiedzialność za poszczególne zadania, a zarazem zachowuje jedność i współpracę z całą parafią.

Jaka jest różnica pomiędzy parafią „akcyjną” a „wspólnotą – wspólnot”? Czy tylko w nazwie? Zauważamy, że jest to zasadnicza różnica w odpowiedzialności. W parafii akcyjnej podmiotem odpowiedzialnym jest proboszcz. W parafii wspólnotnie – wspólnot następuje docenienie podmiotowości wszystkich jej członków. Odpowiedzialność za działalność parafii podejmują wszyscy. Nie jest to odpowiedzialność tylko „centrali”, która rozdaje zadania. Każdy wierzący staje się podmiotem odpowiedzialności. Spełnia we wspólnotnie zadanie, według swego powołania (charyzmatu) i kompetencji.

Instrukcja Kongregacji ds. Duchowieństwa „Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła” (29.06.2020)

V. „Wspólnota wspólnot”:

Parafia integrująca, ewangelizująca i okazująca wrażliwość na ubogich

27. Przedmiotem misji i ewangelizacji Kościoła jest zawsze Lud Boży jako całość. Istotnie, Kodeks Prawa Kanonicznego podkreśla, że parafia nie utożsamia się z budynkiem lub jakimiś strukturami, ale z określoną wspólnotą wiernych, nad którą pasterską pieczę, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi [Por. KPK, kann. 515; 518; 519]. W związku z tym Papież Franciszek przypomniał, że „parafia jest formą obecności Kościoła na terytorium, jest środowiskiem słuchania Słowa, wzrostu życia chrześcijańskiego, dialogu, przepowiadania, ofiarnej miłości, adoracji i celebracji” i stwierdził, że jest ona „wspólnotą wspólnot” [*Evangelii gaudium*, 28].

28. Różne członki poprzez które wyraża się parafia, są wezwane do komunii i jedności. W zakresie, w jakim każdy przyjmuje swoją komplementarność, oddając ją na rzecz wspólnoty, z jednej strony można ujrzyć realizowaną w pełni posługę proboszcza i prezbiterów współpracujących jako pasterze, a z drugiej strony specyfikę różnych charyzmatów diakonów, osób konsekrowanych i świeckich, do budowania przez każdego jednego Ciała (por. 1 Kor 12, 12).

29. Dlatego parafia jest wspólnotą powołaną przez Ducha Świętego, aby głosić Słowo Boże i prowadzić do zrodzenia w źródle chrzcielnym nowych dzieci; zgromadzona przez swojego duszpasterza, celebrowała pamiętkę męki, śmierci i zmartwychwstania Pana oraz świadczy o wierze w miłość, żyjąc nieustannie duchem misyjnym, aby nikt nie był pozbawiony zbawczego przesłania, które daje życie.

Mając to na uwadze Papież Franciszek stwierdził: „Parafia nie jest strukturą ułomną; właśnie dlatego, że ma wielką elastyczność, może przyjąć bardzo odrębne formy, wymagające otwarcia i misyjnej kreatywności ze strony duszpasterza i wspólnoty. Chociaż z pewnością nie jest jedyną instytucją ewangelizacyjną, jeśli zachowuje zdolność do reformowania się i stałego przystosowania, nadal będzie «samym Kościołem zamieszkującym pośród swych synów i córek». Zakłada to, że rzeczywiście utrzymuje kontakt z rodzinami i z życiem ludu, i nie staje się strukturą ociążalą, odseparowaną od ludzi albo grupą wybranych zapatrzonych w samych siebie [...]. Musimy jednak przyznać, że wezwanie do rewizji i odnowy naszych parafii nie przyniosło jeszcze wystarczających owoców, aby były bliżej ludzi i stanowiły środowiska żywej komunii i uczestnictwa i ukierunkowały się całkowicie na misję” [*Evangelii gaudium*, 28].

Bliższe omówienie modelu parafii wspólnoty-wspólnot

1. Tworzenie mniejszych wspólnot (grup)
2. Dzielenie odpowiedzialności (zasada pomocniczości, zwłaszcza uaktywnianie świeckich, odkrywanie i realizacja charyzmatów).
3. Integracja (jednoczenie) działań małych wspólnot - zadanie duszpasterzy (posługa jedności).

ad 1/ [tworzenie mniejszych wspólnot - ruchy odnowy, stowarzyszenia, wspólnoty duszpasterskie itp.]

Rolę małych wspólnot omawiamy w innych wykładach. Tu stwierdzamy tylko ogólnie: Parafia będzie ożywać, gdy powstawać w niej będą małe wspólnoty:

„Ażeby wszystkie te parafie mogły stanowić prawdziwie chrześcijańskie wspólnoty, władze lokalne powinny zadbać: a/ o przystosowanie struktur parafialnych z dużą elastycznością, jaką w tej dziedzinie dopuszcza Kodeks Prawa Kanonicznego, mając na względzie przede wszystkim udział świeckich w odpowiedzialności duszpasterskiej; b/ o tworzenie niewielkich podstawowych wspólnot kościelnych, zwanych także wspólnotami żywymi, w których wierni mogą przekazywać sobie nawzajem Słowo Boże oraz służyć innym i praktykować miłość. Wspólnoty te są prawdziwym wyrazem kościelnej komunii i ośrodkami ewangelizacji, działającymi w łączności ze swoimi pasterzami” (Jan Paweł II, Adhortacja *Christifidles laici* n. 26).

ad 2/ [dzielenie odpowiedzialności]

[Apostolskie zaangażowanie w parafii] „«We wspólnotach kościelnych działalność ich [świeckich] jest do tego stopnia konieczna, że bez niej apostołstwo samych pasterzy nie może zwykle być w pełni skuteczne» (DA 10). Oczywiście to radykalne stwierdzenie odczytywać należy w świetle „eklezyologii komunii”, według której wszystkie posługi i charyzmaty, różne a zarazem komplementarne, są konieczne dla rozwoju Kościoła, każdy na swój własny sposób.

Świeccy winni nabierać coraz głębszego przekonania o tym, jak bardzo istotne jest apostolskie zaangażowanie na terenie własnej parafii. Odwołajmy się tu raz jeszcze do miarodajnych słów Soboru: «Parafia dostarcza naocznego przykładu apostołstwa wspólnotowego, gromadząc w jedno wszelkie występujące w jej obrębie różnorakie właściwości ludzkie i wszczepiając je w powszechność Kościoła. Niech świeccy przyzwyczajają się działać w parafii w ścisłej jedności ze swoimi kapłanami, przedstawiać wspólnocie Kościoła problemy własne i świata oraz sprawy dotyczące zbawienia celem wspólnego ich omówienia i rozwiązywania; współpracować w miarę sił we wszystkich poczynaniach apostolskich i misyjnych swojej kościelnej rodziny» (DA 10)” (*Christifideles laici*, n. 27).

Sobór Watykański II w *Dekrecie o apostołstwie świeckich* n. 3, Adhortacja *Christifideles laici* w rozdz. II (szczególnie n. 24) rozwijają szeroko problem charyzmatów, które otrzymują mocą Ducha Świętego wszyscy członkowie Kościoła, także ludzie świeccy, by móc lepiej angażować się, służyć w Kościele, w parafii. (por. wykład o charyzmatach w Kościele).

Podmiotowości w Kościele wszystkich ochrzczonych

Wypunktujmy najważniejsze elementy

- Wszyscy ochrzczeni są Kościołem, wszczępieni przez chrzest we wspólnotę Kościoła.
- Każdy wierzący ma swą osobową godność, z której wypływa podmiotowość w Kościele
- Powinien angażować się w życie Kościoła w sposób podmiotowy, tzn. **świadomy, wolny i odpowiedzialny**.
Świadomy = wiem, rozumiem jakie jest moje powołanie;
wolny = angażuję się z własnej woli, po rozpoznaniu swego powołania, nie na skutek czyjegós nacisku;
odpowiedzialny = odpowiadam na powołanie, które dał mi Bóg, jestem gotów ponieść konsekwencje moich czynów.
- Świeccy zobowiązani są do apostolskiej aktywności na mocy swojego Chrztu.
- Świeccy mają w życiu Kościoła swoją odpowiedzialność i **kompetencję**, każdy na mocy swego powołania. Kompetencję posiadli także przez wykształcenie w różnych dziedzinach życia.
- **Zasada pomocniczości**: każdy chrześcijanin posiada swój **charyzmat** dla budowania całej wspólnoty, jeśli angażuje się w sposób podmiotowy, powinien to wykonywać według swojej kompetencji i nie być w tym zastępowany. Ksiądz nie zastępuje świeckich w funkcjach charakterystycznych dla nich (chyba że w danym momencie takiej osoby nie ma i robi to w zastępstwie, np. w funkcjach liturgicznych). Tak samo świeccy nie zastępują, a w wielu czynnościach nie mają wręcz prawa do zastępowania księdza (np. sprawowanie sakramentów, homilia, kierowanie parafią).
- Nikt nie powinien sam czuć się zwolniony od odpowiedzialności i zaangażowania; nikogo nie powinno się zeń zwalniać bez uzasadnionych przyczyn.
- Do apostolskiego zaangażowania potrzebna jest **świadomość**. Trzeba zatem podejmować wychowanie do zaangażowania w życiu Kościoła. Im wyższy stopień wiary, tym większa odpowiedzialność. Podstawą do apostolskiego zaangażowania głębia wiary. Na pierwszym miejscu stawiać wychowanie wiary rozumianej jako wiara czynna.

Uwaga na marginesie:

Proces budowania małych wspólnot w parafiach zdaje się w Polsce postępować systematycznie, acz powoli. Jest jeszcze dużo oporów polegających na braku przekonania, nieufności, bądź nieumiejętności współpracy. Ze strony duchowieństwa przejawia się pewien rodzaj paternalizmu. Niekiedy świeckim wygodnie jest pozostawać w postawie biernej (odbiorcy religijnych posług).

ad 3/ [integracja mniejszych wspólnot]

Problemem jest, jak zjednoczyć, „wkomponować” owe mniejsze wspólnoty, grupy, ruchy, stowarzyszenia w życie parafii, by one tam nie tylko istniały jako pojedyncze, niezależne od siebie komórki, ale, aby służyły całości. Tu jawi się właściwa funkcja kierującego parafią - proboszcza, powiedzmy ściślej - zespołu duszpasterskiego.

Rolą pasterza jest jednocześnie owczarni – **posługa (diakonia) jedności**.

Tu ma zastosowanie **zasada komplementarności** (różne charyzmaty i funkcje wzajem uzupełniają się, współpracują ze sobą w organizmie parafii).

Nieodzowna jest integralna koncepcja modelu parafii i długofalowego planu duszpasterskiego.

Najogólniej: duszpasterz (proboszcz) pomaga w rozpoznawaniu i rozwoju charyzmatów wśród wszystkich członków parafii. Pomaga w ukierunkowywaniu apostolskiego zaangażowania (nie tyle zleca, dyryguje działaniem, ale daje szansę, podsuwa sposoby, otwiera drogę, wychowuje do zaangażowania).

Rolę w odkrywaniu charyzmatów i ich ukierunkowaniu pełnią również wskazane mniejsze wspólnoty aktywne w parafii.

Duszpasterz z pomocą współpracujących z nim świeckich rozpoznaje, jakie potrzeby istnieją na terenie parafii (jakie dziedziny powinny być objęte działalnością Kościoła), np. katechizacja młodych i dorosłych, liturgia i życie modlitewne, formacja rodzin, opieka nad chorymi, troska o grupy stanowe, grupy zawodowe.

Każdej z tych potrzeb powinna wyjść naprzeciw jedna z grup zaangażowania (grupa gromadząca na modlitwie, kształtująca liturgię, formująca rodziny, troszcząca się o chorych, o zagrożonych alkoholizmem, bezrobociem itp.). Gromadzi ona osoby, które odkryły w sobie odnośny charyzmat i pragną podjąć posługę (diakonię) na tym polu.

Podczas pracy formacyjnej i apostolskiej mniejszych grup wyłaniają się osoby szczególnie uzdolnione do danej posługi, ujawniają się charyzmaty poszczególnych chrześcijan. Duszpasterz dba szczególnie o wyłonienie osób bardziej zdolnych i zaangażowanych. Formuje ich jako świeckich animatorów. Animatorzy gromadzą grupy permanentnej formacji bądź zespoły diakonijne. Odpowiednio uformowani animatorzy rozciągają opiekę nad ustalonym polem apostolstwa.

Model parafii wspólnoty – wspólnot został m.in. wypracowany przez polski Ruch Światło-Życie (zaprezentowany w podręczniku „Oaza rekolekcyjna diakonii”), Ruch Dla Lepszego Świata, Komórki Parafialne.

Objaśnienie załączonego na końcu schematu parafii wspólnoty wspólnot:

Zdechrystianizowani i świat – parafia rozumiana jako jednostka terytorialna ma objąć swym oddziaływaniem także chrześcijan, którzy odeszli i innych mieszkańców (niewierzący). Jest to krąg ku któremu kieruje się ewangelizacja (re-ewangelizacja) Papież Franciszek mówi często o parafii misyjnej.

Krąg dominicanes i communicantes - parafianie spełniający podstawowe praktyki chrześcijańskiego życia (Msza św. niedzielna, Komunia św. itd.)

Krąg wspólnot katechumenalnych. Parafianie włączeni do małych wspólnot pogłębienia wiary. Trwa w nich pod kierunkiem animatora (lidera, zelatora itp.) permanentna formacja pogłębiająca. Tu także odkrywają swoje charyzmaty i głębiej przeżywają swoją podmiotowość w Kościele. Tego rodzaju formacja może być animowana przez ruchy odnowy, stowarzyszenia bądź inne wspólnoty, np. Ruch Światło-Życie, Neokatechumenat, Odnowę w Duchu Świętym itp. (patrz schemat małej komórki - wspólnoty). Odkrywając swoje powołanie w Kościele włączają się z czasem w krąg diakonijny.

Małe grupy mają większą dynamikę ewangelizacyjną. Toteż skutecznie mogą wychodzić z Ewangelią ku kręgom szerszym. Równocześnie z tych kręgów włączają do swej wspólnoty chrześcijan mało zaangażowanych a nawet zdechrystianizowanych.

Krąg wspólnot diakonijnych. Uformowani głębiej podejmują rozmaite posługi w parafii (np. liturgiczną, charytatywną, modlitewną, ewangelizacyjną, chrześcijańskiej kultury, środków przekazu, jedności itd.). Równocześnie nadal, permanentnie pogłębiają swoją formację chrześcijańską i apostolską. Zauważmy, że także podstawą działalności tego kręgu są wspólnoty diakonijne. Nikt nie jest sam, lecz trwa w swojej wspólnocie, w której permanentnie formuje się.

Duszpasterska Rada Parafialna. Składa się m.in. z animatorów grup diakonijnych poprzedniego kręgu. Rada jednoczy i koordynuje rozmaite inicjatywy apostolskie a równocześnie podsuwa nowe inicjatywy. Rada także tworzy małą wspólnotę (patrz następny wykład).

Zespół duszpasterski. Proboszcz, wikariusze, katecheci i katechetki. Stanowi centralną wspólnotę (pra-wspólnotę, pra-wzór) parafii.

Animatorzy grup katechumenalnych i diakonijnych są przedmiotem szczególnej troski duszpasterzy. Duszpasterze nie muszą wszędzie bezpośrednio angażować się. Natomiast formują animatorów, by ci mogli sami podejmować odpowiedzialność za powierzone im grupy.

Objaśnienie załączonego na końcu schematu małej komórki - wspólnoty

Tego rodzaju komórki istnieją w kręgu katechumenalnym oraz diakonijnym. Wspólnotą jest także Duszpasterska Rada Parafialna i Zespół Duszpasterski. Wspólnota posiada swojego animatora (pierwszy wśród równych), którego zadaniem jest animowanie, m.in.: odpowiedzialność za formację grupy i kierowanie jej inicjatywami. Mała grupa staje się wspólnotą nie tylko przez wzajemną bliską znajomość. Wiązą ją na pierwszym miejscu duchowe więzi wspólnej modlitwy, i dzielenia się słowem Bożym. Wspólnota rośnie przez braterskie kontakty, wzajemna troskę o siebie, dzielenie między siebie odpowiedzialności, wspólne ustalanie planów i podejmowanie decyzji.

Gdy chodzi o wspólnotę zespołu duszpasterskiego, ten styl życia nie sprzeciwia się kompetencją proboszcza. Także i on powinien wysłuchać rady, konsultować plany, choć ostateczną decyzję podejmuje on sam, jako pasterz parafii.

Istotna uwaga

Parafia wspólnota – wspólnot budowana jest nie tyle na zasadzie organizacji ile **partycypacji**. Nie chodzi tu o uporządkowanie jej organizmu na wzór perfekcyjnej organizacji, by działał on sprawnie i skutecznie. Natomiast istotą jest włączanie wszystkich członków parafii do partycypacji (żywego udziału) w wartościach, które niesie Chrystus i Jego Ewangelia. Wspólnota Kościoła jest darem i zadaniem. Chodzi o to, by odkryć ten dar, korzystać z jego bogactwa, pielęgnować i rozwijać je, równocześnie podejmując współodpowiedzialność. Ujmując inaczej, brać czynny udział w dynamicznie rozwijającym się życiu parafialnej wspólnoty. Małe grupy, o których mówimy są miejscem ułatwiającym ową partycypację.

STRUKTURY WSPÓLNOTOWE PARAFII

Dekret o apostołstwie świeckich, n. 18.

„Wierni jako jednostki są powołani do prowadzenia działalności apostołskiej w różnych warunkach swego życia; powinni jednak pamiętać że człowiek z natury swojej jest istotą społeczną i że spodobało się Bogu zjednoczyć wierzących w Chrystusa w jeden Lud Boży (por. 1 P 2,5-10) i zespolić w jedno ciało (por. 1 Kor 12,12). Apostołstwo więc zespołowe odpowiada doskonale zarówno ludzkim, jak i chrześcijańskim wymogom wiernych, a zarazem ukazuje znak wspólnoty i jedności Kościoła w Chrystusie, który powiedział: „Gdzie bowiem dwaj albo trzej zgromadzeni są w imię moje, tam i ja jestem pośród nich” (Mt 18,20).

Dlatego wierni niech sprawują swoje apostołstwo w zjednoczeniu”.

„...Apostołstwo zespołowe posiada ogromną doniosłość i dlatego, że praca apostołska czy to w społecznościach kościelnych, czy to w różnych ośrodkach wymaga często wspólnego działania. Stowarzyszenia bowiem założone dla celów apostołstwa zespołowego niosą pomoc swym członkom i przysposabiają ich do apostołstwa, odpowiednio ustawiają ich pracę apostołską i kierują nią tak, że o wiele więcej można się po niej spodziewać owoców, niż gdyby każdy działał na własną rękę”.

„W obecnych zaś warunkach jest rzeczą zgoła konieczną, by w zasięgu działalności ludzi świeckich, umacniało się apostołstwo w formie zespołowej i zorganizowanej; tylko bowiem przez ściśle zespolenie sił da się w pełni osiągnąć cele dzisiejszego apostołstwa i obronić skutecznie jego owoce. Poza tym jest rzeczą szczególnie ważną, by apostołstwo docierało do zbiorowej mentalności i warunków społecznych tych, ku którym się zwraca; w przeciwnym razie nie potrafią oni często oprzeć się naciskowi czy to opinii publicznej, czy instytucji”.

Instrukcja Kongregacji ds. Duchowieństwa „Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła” (29.06.2020)

II. Parafia we współczesnym kontekście

6. To nawrócenie misyjne, które naturalnie prowadzi również do reformy struktur, szczególnie dotyczy parafii, wspólnoty zgromadzonej wokół Stołu Słowa i Eucharystii.

Parafia ma długą historię i od początku odgrywała fundamentalną rolę w życiu chrześcijan, w rozwoju i duszpasterstwie Kościoła; już w pismach św. Pawła można dostrzec niejako pierwsze wzmianki o niej. Niektóre bowiem teksty Pawła pokazują ustanawianie małych wspólnot jako kościołów domowych, określanych zazwyczaj przez Apostoła słowem „dom” (por., np. Rz 16, 3-5; 1 Kor 16, 19-20; Flp 4, 22). W tych „domach” można dostrzec narodziny pierwszych „parafii”.

7. Dlatego parafia od początku była odpowiedzią na szczególną potrzebę duszpasterską, aby przybliżyć Ewangelię Ludowi Bożemu poprzez głoszenie wiary i celebrację sakramentów. Sama etymologia słowa „parafia” czyni zrozumiałym sens tej instytucji: parafia jest domem pośród domów [Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostołska posynodalna *Christifideles laici*, 26] i odpowiada logice wcielenia Jezusa Chrystusa, żywego i działającego we wspólnocie ludzkiej. Dlatego, widzialnie reprezentowana przez budynek kultu, jest znakiem stałej obecności Zmartwychwstałego Pana pośród Jego Ludu Bożego.

8. Terytorialna konfiguracja parafii wezwana jest jednak dziś do konfrontacji ze szczególną cechą współczesnego świata, w którym zwiększona mobilność i kultura cyfrowa poszerzyły granice istnienia. Istotnie, z jednej strony życie ludzi utożsamia się coraz mniej z określonym i niezmiennym środowiskiem, tocząc się raczej w „globalnej i zbiorowej wiosce”;

z drugiej strony kultura cyfrowa nieodwracalnie zmieniła rozumienie przestrzeni, a także język i zachowanie ludzi, zwłaszcza młodszych pokoleń.

Co więcej, łatwo przewidzieć, że ciągły rozwój technologii jeszcze bardziej zmodyfikuje sposób myślenia i rozumienia, jaki człowiek będzie miał o sobie i życiu społecznym. Szybkość dokonujących się zmian, modyfikacja modeli kulturowych, łatwość poruszania się i szybkość komunikacji zmieniają postrzeganie przestrzeni i czasu.

III. Znaczenie parafii dzisiaj

11. Kierowana takim rozeznaniem, parafia jest wezwana do tego, aby zgodnie z wymaganiami czasu dostosować swoją posługę do potrzeb wiernych i historycznych przemian. Potrzebny jest odnowiony dynamizm, który pozwoliłby na nowo odkryć powołanie każdego ochrzczonego do bycia uczniem Jezusa i misjonarzem Ewangelii, w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II i późniejszego Magisterium.

III. Znaczenie parafii dzisiaj

11. Kierowana takim rozeznaniem, parafia jest wezwana do tego, aby zgodnie z wymaganiami czasu dostosować swoją posługę do potrzeb wiernych i historycznych przemian. Potrzebny jest odnowiony dynamizm, który pozwoliłby na nowo odkryć powołanie każdego ochrzczonego do bycia uczniem Jezusa i misjonarzem Ewangelii, w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II i późniejszego Magisterium.

12. Ojcowie Soboru pisali bowiem z dalekowzrocznością: „duszpasterstwo winno być zawsze prowadzone w duchu misyjnym”[DA 30]. Kontynuując tę naukę, Jan Paweł II twierdził: „parafia musi zostać udoskonalona i zintegrowana w wielu innych formach, ale nadal pozostaje niezastąpionym organizmem o pierwszorzędym znaczeniu w widzialnych strukturach Kościoła”, aby „uczynić ewangelizację osią wszystkich działań duszpasterskich, potrzebą priorytetową, najważniejszą i uprzywilejowaną”[Jan Paweł II, Przemówienie do uczestników posiedzenia plenarnego Kongregacji ds. Duchowieństwa (20 października 1984)]. Później Benedykt XVI nauczał że: „parafia jest latarnią, która promieniuje światłem wiary, a tym samym spełnia najgłębsze i najprawdziwsze pragnienia serca człowieka, nadając sens i nadzieję życiu ludzi i rodzin”[Benedykt XVI, Homilia podczas wizyty pasterskiej w rzymskiej parafii Świętej Maryi Patronki Ewangelizacji (10 grudnia 2006)]. Wreszcie papież Franciszek przypomina, że „dzięki całej swojej działalności parafia zachęca i formuje swoich członków, aby byli ludźmi zaangażowanymi w ewangelizację[Evangelii gaudium, 28].

13. Dla promowania fundamentalnej roli misyjnej wspólnoty chrześcijańskiej w świecie[por KDK 4], ważne jest przemyślenie nie tylko nowego doświadczenia parafii, ale także posługi i misji kapłanów, którzy wraz z wiernymi świeckimi mają za zadanie być „solą i światłem świata” (por. Mt 5, 13-14), „lampą na świeczniku” (por. Mk 4, 21), ukazującą oblicze wspólnoty ewangelizacyjnej, zdolnej do odpowiedniego odczytania znaków czasu i skłaniającej do dawania spójnego świadectwa życia ewangelicznego.

14. Poczynając od rozważania znaków czasu pod natchnieniem Ducha Świętego, należy także tworzyć nowe znaki: parafia, nie będąc już, jak kiedyś, głównym miejscem agregacji i socjalizacji, jest wezwana do szukania innych sposobów bliskości niż zwykle działania. Zadanie to nie stanowi jakiegos ciężaru do niesienia, ale jest wyzwaniem, które należy przyjąć z entuzjazmem.

IV. Misja, główne kryterium odnowienia

16. W dokonujących się przemianach, pomimo hojnego zaangażowania, parafia czasami nie jest w stanie odpowiednio sprostać licznym oczekiwaniom wiernych, zwłaszcza biorąc pod uwagę różnorodne typy wspólnot[Por. Evangelii gaudium, 72-73]. Prawdą jest, że cechą charakterystyczną parafii jest jej zakorzenienie tam, gdzie wszyscy żyją na co dzień. Jednak szczególnie dzisiaj terytorium nie jest już tylko ograniczoną przestrzenią geograficzną, ale środowiskiem, w którym każdy wyraża swoje życie poprzez relacje, wzajemną służbę i dawne tradycje. To na tym „egzystencjalnym terytorium” rozgrywają się wyzwania Kościoła pośród społeczności. Opieka duszpasterska, sprawowana wyłącznie w granicach terytorialnych parafii, wydaje się być przestarzała, gdyż parafianie często nie rozumieją już takiej formy, która wydaje się bardziej naznaczona nostalgią za przeszłością, niż inspirowana odwagą na przyszłość. Z drugiej strony należy podkreślić, że na poziomie kanonicznym zasada terytorialna pozostaje w pełni obowiązująca, gdy wymaga tego prawo[Por., na przykład, KPK, kann. 102].

17. Ponadto samo powtarzanie czynności duszpasterskich niemających wpływu na życie konkretnych ludzi staje się sterylną próbą przetrwania, często przyjmowaną z ogólną obojętnością. Jeśli parafia nie żyje duchowym dynamizmem właściwym ewangelizacji, naraża się na ryzyko bycia strukturą skupiającą się na sobie i sklerotyczną, która proponuje doświadczenia pozbawione już ewangelicznego i misyjnego smaku, być może przeznaczone tylko dla małych grup.

18. Odnowa ewangelizacji wymaga nowej uwagi i różnorodnych propozycji duszpasterskich, aby Słowo Boże i życie sakramentalne mogły dotrzeć do każdego w sposób odpowiadający jego sytuacji życiowej. Istotnie, przynależność w czasach współczesnych do wspólnoty kościelnej w coraz większym stopniu pomija miejsce urodzenia i dojrzewania jej członków, a jest raczej nastawiona na wspólnotę adopcyjną [Por. Christifideles laici, 25], w której wierni mają szersze doświadczenie Ludu Bożego, jako Ciała podzielonego na wiele członków, z których każdy działa dla dobra całego organizmu (por. 1 Kor 12, 12-27).

1. Racja socjologiczna (szerzej powrócimy do niej mówiąc o małych grupach):

- człowiek istotą społeczną
- skuteczniejsze działanie, udoskonalenie form i metod działania apostołskiego, ukierunkowywanie działań,

- skuteczniejsza obrona owoców apostołskich wysiłków

2. Racja teologiczna:

Wynika bezpośrednio z omówionego wyżej wspólnotowego charakteru Kościoła. Działanie zespołowe nie tylko ukazuje w sposób bardziej wyrazisty ale i urzeczywistnia wspólnotowość Kościoła.

Można więc mówić o przyczynie eklezjologicznej - „znak wspólnoty i jedności Kościoła w Chrystusie”, „znak, który winien ujawniać się przez komunie”.

Im więcej wspólnot o różnych profilach działań, tym większa szansa, że obejmą większą ilość osób z terenu parafii, a zarazem większa szansa, że poszczególne osoby znajdą w nich swe grupy odniesienia i apostołskiego zaangażowania (jeden czuje potrzebę modlitwy, inny potrzebuje wsparcia w życiu swej rodziny, inny wsparcia w walce z nałogiem, inny szuka systematycznego pogłębienia swej wiary itp.).

Jednakże należy unikać rozproszenia sił lub podtrzymywanie niezyciowe o przestarzałych metodach działań (DA 19)

Jakie wspólnoty powinny być w parafii

priorytetowe zadania parafii:

- Duszpasterska Rada Parafialna
- Rada administracyjna
- Rada katechetyczna
- Grupa odpowiedzialna za dzieło miłosierdzia (Caritas)
- Służba liturgiczna
- Grupy rodzin
- Wspólnoty gromadzące dzieci i młodzież
- Duszpasterstwo ludzi trzeciego wieku

Dalej idą inne dziedziny zależne od sytuacji danej parafii: grupy duszpasterstwa zawodowego (zależnie od regionu, który obejmuje parafia, np. robotników, inteligencji, rolników, poszczególnych zawodów)

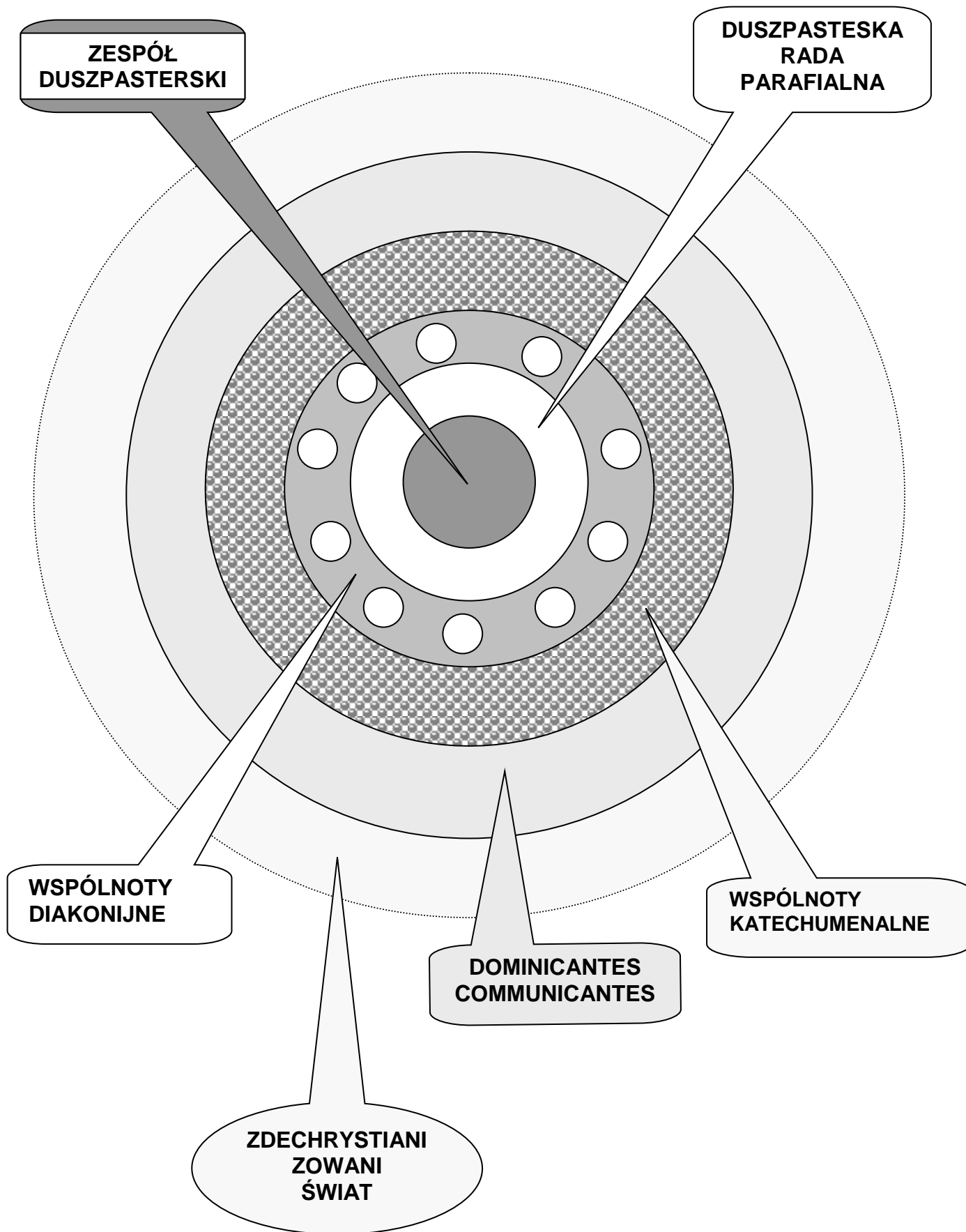
Uwaga: większy nacisk trzeba położyć na grupy dorosłych (nie wyczerpać sił w pracy z dziećmi. Jeśli dorośli, zwłaszcza rodziny będą tworzyły dobre wychowawcze środowisko o wiele mniej trzeba będzie poświęcać pracy z dziećmi.

W mniejszych parafiach niektóre formy łączą się ze sobą (np. rada katechetyczna jest sekcją Rady Parafialnej)

Poszczególne ww. formy mogą być animowane na różny sposób, przez:

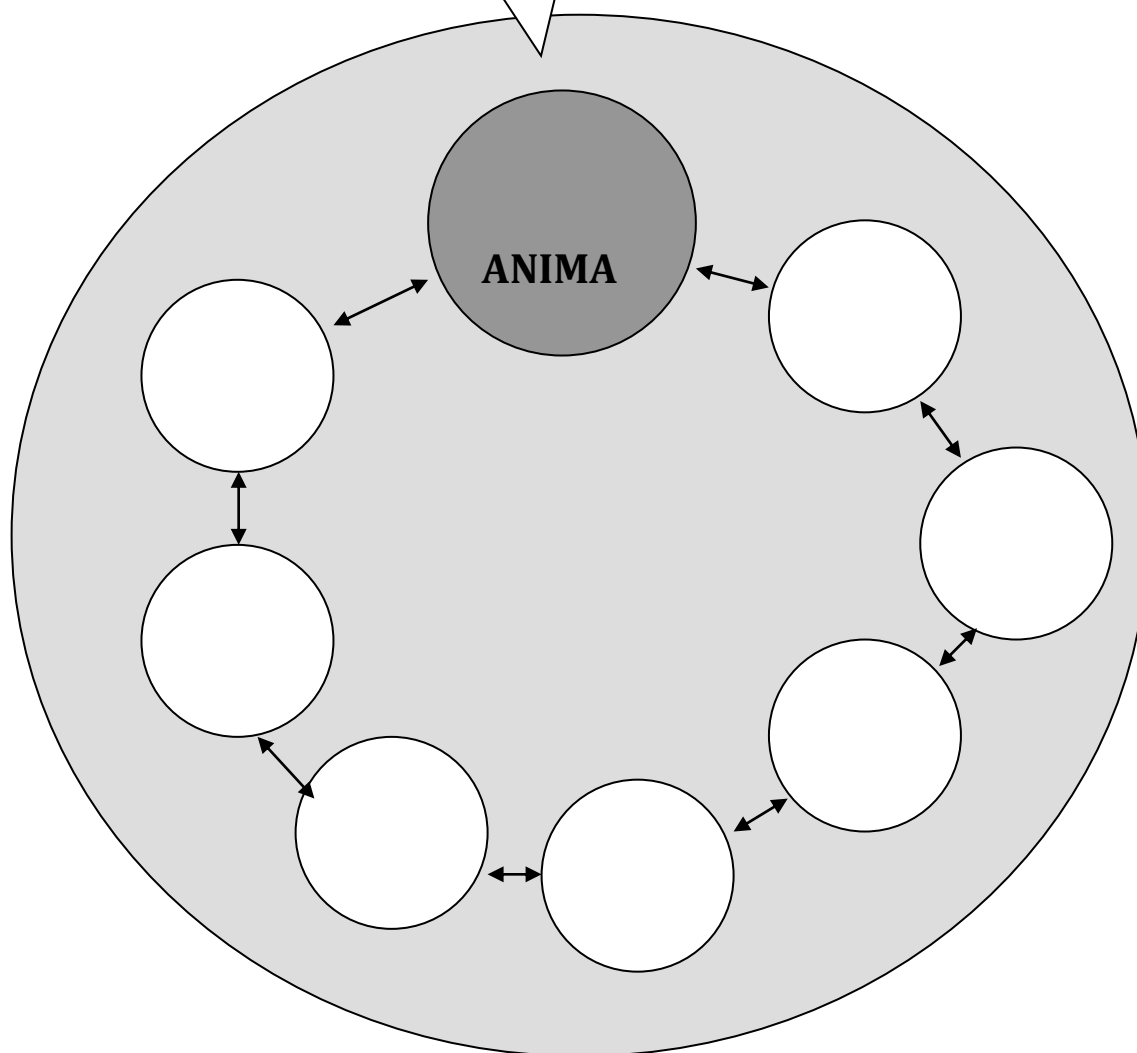
- stowarzyszenia
- ruchy chrześcijańskiej odnowy
- bractwa
- inne zespoły apostołskie
- bezpośrednio samych duszpasterzy (przynajmniej w początkowej formie, docelowo jednak dążyć do szerszego udziału świeckich współodpowiedzialnych)

MODEL PARAFII WSPÓLNOTY - WSPÓLNOT

MAŁA KOMÓRKA - WSPÓLNOTA

ZESPÓŁ DUSZPASTERSKI
DUSZPASTERSKA RADA PARAFIALNA
ZESPÓŁ DIAKONIJNY
WSPÓLNOTA KATECHUMENALNA

MODLITWA
DZIELENIE SŁOWEM BOŻYM
BRATERSTWO
WSPÓLNE PODEJMOWANIE DECYZJI*
DZIELENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI

* w zespole duszpasterskim wspólna konsultacja, decyzje proboszcza (pasterze)